

25 éves a Politikatörténeti Alapítvány

A Politikatörténeti Alapítvány 2015 novemberében ünnepli fennállásának 25. évfordulóját. Ezt a jubileumot olyan rendezvényekkel kívánjuk tartalmassá tenni, amelyek hűen tükrözik a tudomány és a társadalomkritikai gondolkodás melletti elkötelezettségünket. Azt a kettős arculatot, amelynek keretében egyszerre működünk baloldali, társadalomkritikai, szellemi műhelyként és tudományos műhelyként.

A mögöttünk álló időszakra visszatekintve meg kell vizsgálnunk, milyen közegben létezett az elmúlt negyed században, és milyen közegben létezik különösen ma a Politikatörténeti Alapítvány és Intézet. Ma a jelentős politikai és szellemi áramlatok között Magyarországon sok mindenben nincs egyetértés, köztük a 20. századi magyar történelem és az elmúlt 25 év megítélésében sem.

A kormányváltás, illetőleg Magyarország új alaptörvényének beiktatása óta érvényesülő emlékezetpolitika hatására a múltat illetően az egyetértés minimuma sincs meg, s ez a nemzet legfontosabb összetartó elemét, a sorsközösség vállalását is kikezdeheti. Ez az egyik probléma, amellyel az Intézetnek szembe kell néznie, amikor saját ars poeticáját próbálja meg képviselni, vagy saját eszméit a gyakorlatba átültetni.

Az utóbbi időben azonban létrejött egy másik megosztottság is, amely alapvetően nem a politikai, szellemi, ideológiai áramlatok, hanem a hatalom és a tudomány között alakult ki.

A hivatalos emlékezetpolitika, amely a teljes magyar történelmet, az Alaptörvény preambulumaival pedig a 20. századi magyar történelmet is újraértelmezi, egy új etikai kihívást is jelent a tudomány számára, hiszen a történelemszociológia rákényszerül arra, hogy állást foglaljon ebben a kérdésben. A kérdés, ki hogyan teszi ezt.

Mi annak tudatában tevékenykedünk, hogy a történelemtudománynak nem az a feladata, hogy napi politikai célokat szolgáljon, hogy másoknak politikai hasznot vagy károkat okozzon. A mi feladatunk, hogy a lehető legtisztességesebb módon tárjuk fel a közelmúltat, és a *Mi történt?* kérdése mellé mindig odategyük a *Miért történt?* kérdését is. Arra törekszünk, hogy tudományosan elfogadható módszerekkel bizonyítsuk be: a múlt kapcsán az általunk képviselt álláspont a valóságban igaz-e vagy sem.

A történettudománynak emellett – akár akarja, akár nem – van még két másik funkciója is: a reális nemzeti önismerettel és az ismeretterjesztéssel kapcsolatos feladatokkal is foglalkoznia kell. Amennyiben a politika ezt konkrét megrendelések formájában juttatja el hozzá, akkor a történettudomány súlyos helyzetbe kerül.

Mi, akik immár 6 éve nem kapunk semmilyen állami támogatást, ezt a küzdelmet a tudományért és eszméinkért egyenlőtlen feltételek között folytatjuk a ma uralkodó konzervatív jobboldali politikai gondolkodással, illetőleg a kurzus-történetírással szemben.

A Politikatörténeti Intézet és Alapítvány gyakorlatilag az egyetlen kutatóintézet, ahol Magyarországon a jelenlegi hatalmi és állami rendszeren kívüli történettudományi és társadalomelméleti tevékenység folyhat. Ez különleges felelősséget ró ránk, de megpróbálunk neki eleget tenni.

Földes György
a Politikatörténeti Alapítvány titkára

2015. november